

non vinceret. Aliquando enim victi a diabolo, vincunt dolores; non habentes patientiam, sed duritiam. Ille ergo adiutor affuit, ut donaret ei veram fidem, faceret ei bonam causam, et pro bona causa donaret patientiam. Tunc enim est patientia, quando præcedit bona causa. Non enim et ipsam fidem alius quam Deus donat. Breviter utrumque commendavit Apostolus, et causam pro qua patiamur, et patientiam qua mala perferamus, a Deo nobis esse. Exhortans enim Martyres ait: « Quia vobis donatum est pro Christo¹. » Ecce causa bona, quia pro Christo, non pro sacrilegio contra Christum, pro hæresi et schismate contra Christum. Christus enim ait: « Qui mecum non colligit, spargit². » Ergo, « Vobis, inquit, donatum est pro Christo non solum ut credatis in eum, sed etiam ut patiamini pro eo. » Hæc est vera patientia. Hanc ergo patientiam diligamus, hanc teneamus: et si nondum habemus, petamus; et recte cantamus, « Deo subjicietur anima mea, quoniam ab ipso est patientia mea. »

¹ Philip. 1, 29. — ² Luc. xi, 23.

SERMO CCLXXXIV¹.*In Natali Martyrum Mariani et Jacobi.*

I. HODIERNO die reddendi nostri debiti, propitio Deo, tempus illuxit. Cum ergo devoti sint debitores, quare tumultuantur exactores? Si omnium mentes quietas habeamus, ad omnes potest pervenire quod reddimus. De passione et gloria sanctorum Martyrum Sermo debetur. Quoniam ergo illi gloriosissime passi sunt, patientiam nobis indicunt. Pertulerunt ergo illi turbas sævientes, nos habeamus populos acquiescentes, quia vidimus credentes. Laudanda est Martyrum constantia, sed ei laudandæ quæ sufficit eloquentia? Quando impleo loquendo, quod vestris cordibus factum est jam credendo? Unde autem tantum donum patientiæ? Unde, nisi unde omne datum optimum? Unde datum optimum, nisi unde donum perfectum? Sic enim et ibi scriptum est: « Patientia autem opus perfectum habet. Omne, inquit, datum optimum et omne donum perfectum est descendens a Patre luminum, apud quem non est transmutatio, nec momenti obumbratio³. » Ad humanas mentes mutabiles de fonte immutabili descendit patientia, quæ et ipsas faciat immu-

¹ Alias 1 inter editos ex majoris Carthusiæ MSS. — ² Marianus Lector et Jacobus diaconus in martyrologiis celebrantur 30 Aprilis: in antiquo autem Ecclesiæ Carthaginensis Calendario die 6 Maii. Martyrium in Valeriani et Galieni persecutione apud Lambesam Numidiæ civitatem simul consummarunt. — ³ Jacob. 1, 14 et 17.

tabiles. Unde homini placere Deo, nisi a Deo? Unde homini bona vita, nisi a fonte vitæ? Unde homini illuminatio, nisi ab æterno lumine? « Quoniam apud te est, » inquit, fons vitæ. Apud te est, » inquit: poteram dicere, a me; sed si dixerò, a me, recedo a te. « Apud te ergo » fons vitæ. In lumine tuo; » non in nostro: « In lumine » tuo videbimus lumen¹. » Ergo, « Accedite ad eum et » illuminamini². » Fons est vitæ, accede, bibe, et vive: lumen est, accede, cape, et vide. Si non influat ille, siccus eris.

II. Hinc ergo Martyres nostri, hinc biberunt; hinc ebriati non agnoverunt suos. Quam multos enim Martyres sanctos putamus propinquante passione, blanditiis suorum fuisse tentatos, conantium eos ad hujus vitæ temporalem et vanam et fugitivam dulcedinem revocare? Sed illi qui de fonte, qui est apud Deum, sitientes biberant, et inebriati erant, Christum confitendo ructuabant; suos carnales et vino erroris ebrios male amantes, et suadendo a vita revocantes non attendebant, non agnoscebant. Non ex illis erat Mariani mater, non ex illis male suadentibus, carnaliter blandientibus, amando decipientibus: non erat ex illis sancti Mariani mater. Nomen non inane portabat, non frustra Maria vocabatur: mulier quidem illa, non virgo, non intacta de Spiritu sancto, sed tamen pudica de marito, tale pignus pepererat, quod ad gloriosissimam passionem suis potius exhortationibus deducebat, quam inde suis malis blanditiis revocabat. O sancta et tu Maria, impar quidem merito, sed par voto; felix et tu. Peperit illa Martyrum Principem, peperisti tu Principis Martyrem: peperit illa testium Judicem, peperisti tu Judicis testem. Felix partus, felicius affectus. Quando peperisti, genuisti; quando amisisti, exultasti. Quid est hoc, quando peperisti,

¹ Psal. xxxv, 10. — ² Id. xxxiii, 6.

genuisti; exultasti, quando amisisti? Non frustra, nisi quia non amisisti. Ubi dolor non erat, fides erat. Carnalem dolorem de corde fides spiritalis excluserat. Videbas te filium non amittere; sed præmittere: totum quod gaudebas, sequi volebas.

III. Miramur ista, laudamus ista, amamus ista. O beati Martyres, unde vobis ista? Scio vobis corda humana: unde vobis ista divina? Ego dico, A Deo: quis est qui dicat, A vobis? Quis est qui vos male laudando invideat vobis? Nescio quis dicit a vobis hæc esse? Respondete illi: « In Domino laudabitur anima mea. » Nescio quis dicit a vobis hæc esse? Respondete illi, si mites estis, respondete: « In Domino laudabitur anima mea. » Respondete et hoc in populo Dei, « Audiant mites, et jucundentur¹. » Nescio quis dicit a vobis hæc esse? Respondete illi, « Non » potest homo accipere quidquam, nisi datum ei fuerit » desuper². » Nobis enim et vobis ait Dominus Jesus, « Sine me nihil potestis facere³. Sine me, inquit, nihil » potestis facere: » et vobis hoc dictum est; agnoscite verba pastoris, cavete adulationem deceptoris: superbia ista, impia, iniqua, ingrata, scio quia displicet vobis. Martyres sancti, passi estis pro Christo, sed vobis profuit quod passi estis, non Christo. Quid vobis deesset, nisi vobis donatum esset? Hæc repellite ab auribus vestris inimici venena serpentis. Lingua illa est quæ dixit: « Eritis sicut dii⁴. » Præcipitavit hominem arbitrium liberum ingratum: arbitrium liberatum dicat nunc Domino: « Patientia Israël, Domine⁵. » Quid infidelis superbis? laudas Martyrum patientiam, quasi a se ipsis possent esse patientes? Apostolum potius audi gentium doctorem, non infidelium deceptorem. Certe in Martyribus patientiam

¹ Psal. xxxiii, 3. — ² Joan. iii, 27. — ³ Id. xv, 5. — ⁴ Gen. iii, 5. — ⁵ Jerem. xvii, 13.

pro Christo laudas, et eam ipsis assignas? Audi potius Apostolum Martyres alloquentem, et corda humana sedantem. Audi, inquam, dicentem: « Quia vobis donatum » est pro Christo. » Audi pietatem exhortantem, non adulationem fallentem: « Vobis, inquit, donatum est. » Donatum est, audi: « Vobis donatum est pro Christo, non » solum ut credatis in eum, verum etiam ut patiamini » pro eo¹. Vobis donatum est: » quid ad hanc sententiam addi potest? « Vobis donatum est: » agnosce donatum, ne perdas usurpatum. « Vobis, inquit, donatum est » pro Christo: » quid pro Christo, nisi pati? Sed non suspiceris, audi sequentia: « Non solum ut credatis in » eum; » quia et hoc donatum est: sed non hoc solum donatum est; « Verum etiam ut patiamini pro eo, » et hoc donatum est. Convertat dorsum Martyr ad infidelem et ingratum adulatorem: convertat faciem ad benignissimum largitorem, et ipsam passionem suam imputet Deo, non tanquam de suo hoc obtulerit Deo; sed potius dicat: « In Domino laudabitur anima mea, audiant mites et jucundentur². » Et cum ei dixeris: Quid est quod « In Domino » laudabitur anima mea? » In te ergo laudatur? Ille contra: « Nonne Deo subdita erit anima mea? Ab ipso enim » patientia mea³. » Quare ergo mea? Sinum aperui, et libenter accepi: ab ipso mea. Et ab ipso, et mea; et quia ab ipso, ideo tutius mea. Mea est, sed a me mihi non est. Ut habeam donum meum, agnosco datorem Deum. Nam si non agnosco datorem Deum, tollit Deus bonum suum, et remanet malum meum, per arbitrium meum.

IV. Ait fidelis Scriptura, « Fecit Deus hominem rectum et ipsi exquisierunt cogitationes multas⁴. Fecit » Deus, inquit, hominem rectum, et ipsi: » unde ipsi, nisi per liberum arbitrium? « Et ipsi exquisierunt cogi-

¹ Philip. 1, 29. — ² Psal. xxxiii, 3. — ³ Psal. lxi, 6. — ⁴ Eccli. vii, 30.

» tationes multas. » Rectum dixerat factum, et tamen non ait: Et ipsi exquisierunt cogitationes pravas, quia dixerat rectum; aut cogitationes iniquas; sed dixit, multas. Ab ista multitudine, « Corpus quod corrumpitur, » aggravat animam, et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem¹. » Liberet nos Deus ab ista multitudine cogitationum humanarum, et liberet² nos ab uno, ut simus in illo unum ex multitudine. Conflet nos igne charitatis, ut uno corde sequamur unum, ne in multa decidamus ex uno, et in multis dispergamur relicto uno. De hoc enim uno Apostolus loquebatur, cum diceret: « Fratres, ego me ipsum non arbitror apprehendisse: quid? » Unum autem: Quid unum? « Ea quæ retro sunt oblitus, » in ea quæ ante sunt extentus, sequor. » Unum sequor; unum, inquit, sequor: sed non me arbitror apprehendisse; quia deprimit corpus, quod corrumpitur, sensum multa cogitantem. Ecce quo ibant Martyres, quando fervebant, multum strepitum non curabant, quia unum amabant. Desiderium videte Martyrum: « Unam, inquit, » petii a Domino. Unam petii: » vale, inquit, facio multitudini sæculari. « Unam petii: » unam utique beatitudinem, unam felicitatem, unam veram, non multas falsas. « Unam, inquit, petii a Domino, hanc requiram. » Quæ est ista una? « Ut inhabitem in domo Domini omnes dies » vitæ meæ. » Ut quid hoc? « Ut contempler delectationes Domini³. » Martyres sancti quando illam delectationem cogitabant, tunc illis mala omnia et acerba atque aspera vilescebant. Erat delectatio contra delectationem: erat delectatio contra dolorem. Delectatio illa contra utrumque pugnabat, et contra sævientem mundum, et contra blandientem. Respondebat mundo: Quid blandiris? Dulcius est quod amo, quam id quod polliceris.

¹ Sap. ix, 15. — ² Forte levet nos ad unum. — ³ Psal. xxvi, 5.

Audio dicentem mihi Deum, imo Scripturam sanctam : « Quam magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam » abscondisti timentibus te¹ ? » Ecce iterum bona multitudo, quia non dissentiens, sed in uno.

V. Non ergo mirum est, fratres mei : scitis quo loco Martyres recitentur ? Non pro illis orat Ecclesia. Nam merito pro aliis defunctis dormientibus orat Ecclesia : pro Martyribus non orat, sed eorum potius orationibus se commendat. Certaverunt enim adversus peccatum usque ad sanguinem. Impleverunt quod scriptum est : « Certa » pro veritate usque ad mortem². » Promissa mundi contempserunt : sed parum est ; parum est enim lethum contemnere, parum est aspera tolerare : ubi usque ad sanguinem certamen, ibi gloriosissima et plena victoria. Nam prima Domino nostro Principi Martyrum tentamenta sunt blandimenta proposita : « Dic lapidibus istis ut panes » fiant. Tibi dabo omnia regna ista. Videamus si suscipiunt te Angeli ; quia scriptum est : Ne forte offendas » ad lapidem pedem tuum³. » Ista læta mundi sunt : in pane, concupiscentia carnis ; in promissione regnorum, ambitio sæculi ; in curiositate tentationis, concupiscentia oculorum : hæc omnia de sæculo sunt ; sed blandiuntur, non sæviunt. Attendite Martyrum Ducem exemplorum certamina proponentem, et certantes misericorditer adjuvantem. Quare se permisit tentari, nisi ut doceret resistere tentatori ? Promittit mundus carnalem voluptatem : responde illi. Delectabilior est Deus. Promittit mundus honores et sublimitates sæculares, responde illi : Altius est omnibus regnum Dei. Promittit mundus superfluas vel damnabiles curiositates, responde illi : Sola non errat veritas Dei. Cum ista triplici tentatione Dominus fuisset tentatus, quia in omnibus illecebris mundi hujus tria

¹ Psal. xxxi, 20. — ² Eccli. iv, 33. — ³ Matth. iv, 3-6.

sunt, aut voluptas, aut curiositas, aut superbia : quid ait Evangelista ? « Postquam perfecit diabolus omnem tentationem : » omnem, sed ad illecebras pertinentem. Restabat alia tentatio in asperis et duris, in sævis, in atrocibus atque immitibus restabat alia tentatio. Hoc sciens Evangelista, quid peractum esset, quid restaret, ait : « Postquam complevit diabolus omnem tentationem, recessit ab eo ad tempus¹. » Dicens ab eo, id est, insidians serpens, venturus est rugiens leo ; sed vincet eum, qui conculcabit leonem et draconem². Revertetur : introibit in Judam, faciet Magistri traditorem. Adducet Judæos ; non jam adulantes, sed sævientes : vasa sua possidens clamabit linguis omnium : « Crucifige, crucifige. » Ibi Christum victorem quid miramur ? Deus omnipotens erat.

VI. Propter nos pati voluit Christus. Ait apostolus Petrus : « Pro vobis passus est, relinquens vobis exemplum, » ut sequamini vestigia ejus³. » Pati te docuit, et pati te docuit. Parum erat verbum, nisi adderetur exemplum. Et quomodo docuit, fratres ? Pendebat in cruce, Judæi sæviebant : in asperis clavis pendebat, sed lenitatem non amittebat. Illi sæviebant, illi circumlatrabant, illi pendenti insultabant ; quasi uno summo medico in medio constituto, phrenetici circumquaque sæviebat. Pendebat ille, et sanabat. Pater, inquit, ignosce illis, quia nesciunt quid » faciunt⁴. » Petebat, et tamen pendebat : non descendebat, quia de sanguine suo medicamentum phreneticis faciebat. Denique quia verba petentis Domini, ejusdemque misericordiam exaudientis, quia Patrem petiit, et cum Patre exaudivit ; quia illa verba non potuerunt inaniter fundi, post resurrectionem suam sanavit, quos pendens insanissimos toleravit. Ascendit in coelum, misit

¹ Luc. iv, 13. — ² Psal. xc, 13. — ³ 1 Petr. ii, 21. — ⁴ Luc. xiii, 35.

Spiritum sanctum ; nec se illis ostendit post resurrectionem, sed solis fidelibus Discipulis suis, ne quasi insultare se occidentibus voluisse videretur. Plus enim erat, amicos docere humilitatem, quam inimicis exprobrare veritatem. Resurrexit : plus fecit quam illi exigebant, non credendo, sed insultando et dicendo : « Si Filius Dei est, descendat » de cruce¹. » Et qui de ligno descendere noluit, de sepulcro surrexit. Ascendit in cœlum, misit inde Spiritum sanctum : implevit Discipulos, correxit timentes, fecit fidentes. Petri trepidatio in fortitudinem prædicatoris repente conversa est. Unde hoc homini ? Quære Petrum præsumentem, invenis Petrum negantem : quære Deum adjuvantem, Petrum invenis prædicantem. Ad horam trepidavit infirmitas, ut præsumptio vinceretur, non ut pietas deleretur. Implet ille Spiritu suo, et facit prædicatorem fortissimum, cui præsumenti prædixerat : « Ter me » negabis². » Præsumperat enim ille de viribus suis, non de Dei dono, sed de libero arbitrio. Dixerat enim : « Te » cum ero usque ad mortem. » Dixerat in abundantia sua : « Non movebor in æternum³. » Sed qui in voluntate sua præstiterat decori ejus virtutem, avertit faciem suam, et factus est conturbatus. « Avertit, inquit, Dominus, faciem suam : » ostendit Petro Petrum ; sed postea respexit, et Petrum firmavit in petra. Imitemur ergo, fratres mei, quantum possumus, in Domino passionis exemplum. Implere poterimus, si ab illo poscamus adjumentum, non præveniando, sicut Petrus præsumens ; sed sequendo et orando, sicut Petrus proficiens. Quando enim Petrus negavit, quid Evangelista dicit, attendite : « Et respexit eum Dominus, et recordatus est Petrus⁴. » Quid est, respexit eum ? » Non enim Dominus in facie corporali

¹ Matth. xxvii, 40. — ² Id. xxvi, 34. — ³ Psal. xxix, 7, etc. — ⁴ Luc. xxii, 61.

eum tanquam commemorando respexit. Non sic est : Evangelium legite. Dominus in interioribus domus judicabatur, Petrus in atrio tentabatur. Ergo « Respexit eum » Dominus, » non corpore, sed majestate ; non oculorum carnis intuitu, sed misericordia altissima. Ille quia averterat faciem suam, respexit eum, et factus est liberatus. Ergo præsumptor periisset, nisi Redemptor respexisset. Et ecce lacrymis suis ablatus, correptus et ereptus prædicat Petrus. Prædicat qui negaverat : credunt qui erraverant. Valet in phreneticis medicina illa sanguinis Domini. Bibunt credentes quod fuderunt sævientes. Sed multum est ad me, inquit, imitari Dominum. Ex gratia Domini imitare conservum, imitare Stephanum, imitare Marianum et Jacobum. Homines erant ; conservi erant ; sicut tu nati, sed ab illo qui non sic natus est, coronati.

SERMO CCLXXXV¹.

In die Natali Martyrum Casti et Æmilii¹.

I. SANCTORUM Martyrum non magna solum, sed etiam pia virtus, (Ipsa est enim utilis virtus, imo ipsa est vera et sola dicenda virtus, quæ non militat typho, sed Deo.) admonet nos Charitati Vestræ loqui, eamque admonere, ita solemnia Martyrum celebrare, ut vestigia Martyrum sequendo delectet imitari. Non enim et ipsi quod fortes

¹ Alias 4 inter editos ex majoris Carthusiæ MSS. — ² Martyrum vero istorum natalitia in Martyrologiis et in Carthaginensi Calendario consignata sunt XI Kalendas Junii.